

Ο ΔΗΜΟΚΡΑΤΗΣ

Ημερησία πολιτική-οικονομική εφημερίς τοπικῶν συμφερόντων

Έτος 9ο

Αριθ. φύλλου 2312 Τρίτη 12 Ἀπριλίου 1988

Γιμή φύλλου δρχ. 5

Γραφεία Κωλέττη 5 ΤΗΛ. 28008 - 22682

ΡΑΔΟΥΖΙΝΟΙ ΟΠΛΑΡΧΗΓΟΙ

Ἀναγνώστης Λαβδαριάς

ΤΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ Φ. ΚΑΡΑΤΖΕΝΗ

Ἡγετική φυσιογνωμία τοῦ Ἄνω Ραδοουζίου κατά τοὺς χρόνους τῆς ἐπανάστασις τοῦ 1821. Ἐγεννήθη εἰς τὴν Μεγαλόχαρη (Μπότση) καὶ ἀπὸ τὰς πρώτας ἡμέρας τῆς ἐξεγέρσεως ἠγούμειος ομάδας συχωριανῶν του ἔλαβεν μέρος εἰς τὰς μάχας τοῦ Μακρονόρου τοῦ κζλοκαίρι, τοῦ 1821, τῶν Καλαρρυτῶν τὸν Ἰούλιον τοῦ ἴδιου ἔτους, θταν ἐξεδίωξαν τὸν Ἄλθινόν Πρεμέτην καὶ εἰς τὴν ἐκκαθάρισιν τοῦ Ραδοουζίου ἀπὸ τὰς τουρκικὰς φρουρᾶς. Ἔτσι ἐλευθερωθέντος τοῦ Ραδοουζίου, διωρισθὴ ἀπὸ τὸν Γενικὸν Διοικητὴν Δυτικῆς Ἑλλάδος Ἀλ. Μαυροκορδάτου Γενικός Ἐπίτροπος τοῦ ἐλευθέρου Ραδοουζίου. Τὸ Φθινόπωρον τοῦ 1822 εὕρισκεται ἐξῆκ τοῦ Μεσολογγίου καὶ θταν κατὰ τὸ τέλος Ὀκτωβρίου ἡ πόλις πολιορκεῖται ἀπὸ τὰ στρατεύματα τοῦ Ὁμέρ Βρυώνη καὶ Κιουταχὴ ὁ Λαβδαριάς δὲν ἐδίστασε μὲ τὴν ὁμάδα του νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν πόλιν πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς φρουρᾶς. Ἐκεῖ συνδέθη περισσότερο μὲ τὸν Μαυροκορδάτον καὶ θταν ἡ φρουρά τοῦ Μεσολογγίου ἐνισχύθη ἀρκετὰ κατόπιν ἐντολῆς τοῦ Μαυροκορδάτου ἐξῆλθε τοῦ φρουρίου καὶ μέσω τῶν ἐχθρικῶν γραμμῶν ἐφθασε πρὸς Βάλτον καὶ Ραδοβύζι γιὰ νὰ βοηθήσῃ τοὺς κατοίκους καὶ κτυπήσῃ ἀπὸ τὰ ὀπισθεν τοὺς πολιορκούντας τὸ Μεσολόγγι καὶ διακόψῃ τὰς συγκοινωνίας μὲ τὸν Ἀμβρακικὸν ἀπ' ὅπου ἐφοδιάζοντο οἱ Τούρκοι. Ἡ ἀποστολὴ αὕτη τοῦ Λαβδαριά ἐπέτυχε καὶ εἰς σύντομον διάστημα ἐσχηματίσθησαν ἐνοπλὰ τμήματα τὰ ὅποια συνέτελε

λη αυτή το Λαοαρκία επέτυχε και εις σύστημα διάστη
μα έσχηματίσθησαν ένοπλα τμήματα τά όποια συνετέλη
σαν και αυτά εις την λύσιν τής πολιαρκίας και διάλυση
του έχθρικού στρατοπέδου κατά τό τέλος Δεκεμβρίου
του 1822.

Ός εκπρόσωπος του Ραδοβυζίου την 17ην Δεκεμβ-
ρίου 1823 λαμβάνει μέρος εις την σύσκεψιν του Αιτωλι-
κού μαζί με τόν Άναστάσιον Μόστραν και Λουκάν Μπού-
νταν αντιπροσώπους τής Άρτης. Όταν κατά Τό χαλο-
καίρι του 1824 οί στρατηγοί, Ι. Ράγκος, Γ. Τσόγκας, Κω
Οικονόμου, Δήμος Τσέλιος Άναγ. Καραγιάννης έξεστρά-
τευσαν κατά έντολήν του Μαυροκορδάτου κατά Του Ρα-
δοβυζίου διά νά τιμωρήσουν τούς κατοίκους πού ήσαν
φίλοι και θαυμασταί των Καραϊσκάκη, Κοτελιδα, και
Μπακόλα, ό Λαβδαριας βοηθεί την έκστρατείαν αυτήν,
πιστεύον ότι επρόκειτο νά στραφή έν συνέχεια και κατά
τής Άρτης, ως ανακριβείς διέδιδον οί άνωτέρω Μου-
ροκορδατικοί στρατηγοί. Οί τελευταίοι άφου έρήμωσαν
τό Ραοβύζι την 4 Ίουνίου 1824 εις θέσιν Ντόβρα Βελε-
ντζικου παραμέρισαν τόν έως τότε άρχηγόν Ραδοβυζίου
διορισμένον από τόν Μαυροκορδάτον τόν Άθνασίον
Καστανάν και άντι αυτού διώρισαν τόν Σκουληκρίτην
όπλαρχηγόν Κώσταν Οικονόμου. Ό διορισμός αυτός δυ-
σερέστησε τόν Λαβδαριάν γιατί ό Οικονόμος ήτο όργανο
του Μαυροκορδάτου και δέν συνελοῦσε στην ένότη-
τα του Ραδοβυζίου αλλά άντιθέτως στην διαίρεσιν αυτού.

Άφότου ό Καραϊσκάκης ήλθε εις ρίξη με τόν Ι.
Ράγκον διά τό άρματολογικόν των Άγράφων, ό Μαυροκορ-
δάτος πήρε και αυτός θέση ένάντιον του Καραϊσκάκη,
των συγγενών του, Μπακόλα, Κοτελιδα και κατοικων Ρα-
δοβυζίου. Έτσι έχδικούμενος διά λογαριασμόν του φί-
λου του Ράγκον, τούς άνωτέρω διέταξε την καταστοφήν
του Ραδοβυζίου και Τζουμέρκων. Ό Λαβδαριας πέραν
τής φίλης του με τόν Μαυροκορδάτον ένδιαφερόμενος
περισσότερον διά την ένότητά του Ραδοβυζίου, κατήλθεν
εις τό Αιτωλικόν γιά νά συναντήση τόν Μαυροκορδάτον
και του έκθέση τό ζήτημα, ότι κακώς οί στρατηγοί άν-
τικατέστησαν τόν Καστανάν διά του Οικονόμου, όστις
εύθύνεται διά την καταδίωξιν των περισσότερων κατοί-
κων του Ραδοβυζίου φίλων του Καραϊσκάκη και την έρή-
μωσιν τής περιοχής. Ό Μαυροκορδάτος ήτο άσθενής
την έποχήν αυτήν, Οκτώβριον 1824 και τότε από τό Αι-
τωλικόν γράφει τάς πιό κάτω έπιστολάς. Τόν Μάρτιον
1825 μεταβαίνει στο Ναύπλιον και έκθέτη στην Διοικη-
σιν τάς θυσίας του εις τόν άγώνα. Έκει αναφέρει στην
Διοίκησιν μεταξύ των άλλων ότι έλαθεν μέρος στην έπα-
νάστασιν των Κιλλαρριτών. «Κατάστιχον Τά όσα άπαι-
τώ νά λάθω παρά τής Διοικήσεως δι' όσα έξώδευσα και
των μισθών των στρατιωτών μου, τών δουλευσάντων
συνέχεια στη 2η σελίδα

ΡΑΔΟΒΥΖΙΝΟΙ ΟΠΛΑΡΧΗΓΟΙ

συνέχεια από την 1η σελίδα
 από 10 Αυγούστου μέχρι σήμερα. Κατά τας συνθήκας
 όπου εκάμαμεν με τούς άποκλεισμένους έχθρους εις Κα
 λαρύττας ως ή απόδειξις του κ. Ράγκον φανερώνει. "Ε
 δωσα τό δικόν μου τό όποιον έχρειάσθη διά νά καθα
 λικεύη ένας πληγωμένος έχθρός τό όποιον και έχάθη.
 Μωυ έκώτισεν γρόσια 200...

Τη 21 Μαρτίου 1825 Έν Ναυπλίω
 Άναγνώστης Λαδερβιάς.

Άπό τό Ναύπλιον επιστρέφει στην Δυτικήν Έλλά
 δια και με 7 στρατιώτες εισέρχεται από Μεσολόγγι προς
 έλιςχουιν της φρουράς. Κατά την έξυδον τό 1826 σώζε
 ται και επιστρέφει στο χωριό του.

Τό ενδιαφέρον του διά τό Ραδοβύζι και την διατή
 ρησιν της δημοφιλίας εις αυτό, φαίνεται από την κάτω
 θι άλληλογραφίαν.

Έξοχώτατον

Άλέξανδρον Μυροκορδάτον
 Μεσολόγγιον

Έκλαμπρότατε,

Σας είναι γνωστόν ότι τό έλευθερον μέρος της έπα
 ρχίας Ραδοβυζίου εύρισκεται πάντα εις τά άρματα και
 μένει εις τας διατάχας της υπερτάτης Διοικήσεως ξεύ
 ρετε ότι από τό Έλευθερον μέρος του Ραδοβυζίου έμει
 νεν ύπερημένον από τά μέσα που νά προφυλάττετε από
 τούς έχθρους δέν έχει τροφάς και έφοδια πολεμικά ύπο
 φέρων οι κάτοικοι στινοχωρίας εις τά θουνά οι πολέμι
 και πολύ περισσότερο όπου έαστούν την θέσιν του τό
 που, ήτον ανάγκη νά έβλυμηθήτε πάσαν συνδρομή, ότι
 με την πρώτην σας ειδοποίησιν πρό τριών χρόνων με τη
 έξαποστολήν του Άθανασίου Καστανά όπου μάς έπέμ
 ψατε ύπεσχέθημεν έτοιμούς την άποστασίαν και φέτος
 καθώς μάς ξεφθασεν ή διαταγή σας άμέσως εφάνημεν με
 τά άρματα κατά του έχθρου. Καί ήνώθημεν με τούς στρα
 τηγούς Ράγκον και λοιπούς. Τι σας ήμποδισεν έως τώρα
 νά μη μάς εφοδιάσχη με τας αναγκαίας τροφάς και έφο
 δια πολεμικά και υιαθούς ήμεις άνασώμεν. ήμεις νυναι

699 και ήμ. 3 Ν) θρίου 1824 ανατολικόν εις την όποιαν
 πάλιν λαμβάνω την τιμήν νά αναφέρω προς την έκλαμπ
 ρότητα της με τό άνήκον σέβας άποκρινόμενος. Έκλα
 μπρότατε, παρακαλώ νά μοί κάμετε την άνήκουσαν δικαι
 οσύνην την όποιαν ζητεί ό ύπογεγραμμένος ευπειθέστα
 τος πατριώτης ως Γενικός Έπίτροπος διορισθείς παρά
 της έλευθεράς επαρχίας Ραδοβυζίου, νά διορισθη ως
 άρχηγόν των άρμάτων εκείνου του έλευθερού μέρους
 τον κύριον Άθανάσιον Καστανά δυναμί του όποιου αυ
 τός ό λαός έλαβε τά άρματα και δλοι εκουσίως και εύ
 χαρίστως με χράν τον άκολουθούν και έπιμόνωσ αυτόν
 μόνον θέλουν και μεγαλώς έπιθυμούν. Διότι άλλος δέν
 ήμπορεί ποτέ νά τούς διατηρήση ήνωμένους, ως τον ό
 ποιον οι ίδιοι έπιθυμούν και ζητούν άμεταθέτως άρχη
 γόν τους, όποια δέ άπομα ήμπορεί νά προκύψωσιν, αν
 έναντιον της αίτήσεως των ήθελε τοίς δοθη άλλος άρχη
 γός θείως, εύκόλως τό συμπεριίνεται δι' ό κάθε άπει
 κταίον ύμθεθικός όπου ήθελεν άκολουθήσει έστω και
 εις βάρος υψίνως άνήκει, και θέλει δώσει άπολογίζν ό
 αίτιος όποιοσδήποτε ένώνιον της Σης ήμών Κεντρικής
 Διοικήσεως. Έν όνόματι δλου του Έθνους διότι αυτό
 τό μέρος έλαβε μέν τά όπλα κατά των άγρίων έχθρών
 μας, ούχι δέ εισζόμενων από τας δυνάμεις, της Σης ή
 μών Διοικήσεως αλλά διά προτροπής του γενναίου αυ
 του καλού πατριώτου και έπιτροής του ευτόσ κυρίου
 Άθαν. Καστανά, ώστε νά εύδοθώι κατ' εύχήν τά άρμα
 τα μας εις εκείνο τό μέρος κατά πάσαν ανάγκην, αυτός
 πρέπει νά διορισθη άρχηγός, διότι και ό έπίσκοπος έ
 κείνος λαός και οι μη εισέτι λαθόντες τά όπλα γείτονας
 εκείνου του μέρους στέκουν πολλά προσεκτικοί διά νά
 ίδουν τας όποιας ήμεις ελάθμεν παρά της έκλαμπρότη
 τος των και άκολουθώσ.

Άν ήμεις περιποιηθώμεν και εισακουσθώμεν εις
 τά νόμημα καν ζητήματά μας νά μάς άκολουθήσουν και
 αυτοί ως χριστιανοί όπου έπιθυμούν την έλευθερίαν τους
 αν δέ ό μη γένοιτο και περιφρονηθώσι τά δικαία αίτήμα
 τά μας και ούκ άνήκουσώσιν, ήμεις νυναι

ση και τό κοινόν ἄφελος διά τούτῳ σᾶς εἰδοποιούμεν ὅς Διευθυντήν τῆς Δυτικῆς Ἑλλάδος ὅπου ἔσονται νά μάς προσφθάσῃ τῶν ζητουμένων ἀναγκαιῶν, διά νά μή φθάσῃ εἰς κατάχρησιν τό πράγμα μέ τό νά λείπω σχεδόν 20 ἡμέρας χαθῆ ὁ λαός ἀπὸ τοῦ ἐλευθέρου μέρους Ραδοβυζίου καί οἱ πολέμοι συναρπασθοῦν. κάθε ἔλλειψις σᾶς θέλει εἶναι ἀπολογία ἐγκληματικῆ πρὸς τὴν ὑπερτάτην Διοίκηση.

Ὁ Γενικός Ἐπίτροπος τοῦ Ἐλευθέρου Μέρους Ραδοβυζίου Ἀναγνώστης Λαδδαριάς

Τῆ 31 Ὀκτωβρίου 1824 Ἀνατολικόν

Ἀριθμ. 899.

Πρὸς τόν κύριον Ἀναγνώστην Λαδδαριάν

Ἐπειδὴ ὁ ἐκλαμπρότατος Γενικός Διευθυντής δέν εἶναι εἰς κατάστασιν νά σᾶς ἀποκριθῆ ἀπὸ τὴν θάρσειν ἀσθένειαν του διά τὴν ἀναφοράν ὅπου πρὸς αὐτοῦ γράφετε ἀπ' αὐτοῦ σᾶς ἀποκρίνεται ἡ Ἐπιτροπῆ.

Διά τόν ἀρχηγόν τῆς ἐπαρχίης σᾶς Ραδοβυζίου ὁ πού ζητεῖται τόν κύριον Ἀθανάσιον Καστανά σᾶς εἶναι καλὰ γνωστόν ὅπου τόν περασμένον Ἰούλιον εἰς τὴν ἐκστρατείαν αὐτοῦ τοῦ μέρους μέ τὴν γνώμην ἄλλων τῶν ἐκεῖ εἰρικομένων στρατηγῶν, ἐδωρίσθη ἀρχηγός τῶν ἀρμάτων τῆς ἐπαρχίης ταύτης ὁ κύριος Κώστας Οἰκονόμου σᾶς ἐδούλευσε καί δουλεύει μέ ζῆλον καί πατριωτισμόν καθὼς διετάχθη. Ἐπειδὴ ὁμοῦς κίρην ἀναφέρεις ὡς πληρεξούσιος τῆς ἐπαρχίης ταύτης νά διακριθῆ ἀρχηγός τῶν ἀρμάτων ὁ κύριος Ἀθανάσιος Καστανάς θέλει σταλθῆ ἄμεσως εἰς τὴν Κεντρικὴν Διοίκησιν ἢ Ζητήσις αὐτῆ, διά νά δορῆσῃ καί νά μείνῃ ἀρχηγός ἐκεῖνος ὅπου ἀπ' αὐτὴν κριθῆ εὐλογον. τοῦ ὁποῦο θέλει γνωρίσει καί ἡ τοπικὴ Διοίκησης καί ὅλοι οἱ κάτοικοι.

Διά ζωοτροφίαν ὅπου ζητεῖται ἡ Τοπικὴ Διοίκησης δέν εἶναι εἰς κατάστασιν νά σᾶς προμηθεύσῃ κατὰ τὸ πρόβλεπτον ἐξ αἰτίας τῆς ἀρκείας ἐλλείψεως ὅπου ἔχει. Διά τόν ζεπχανέν θέλετε λάβει ἕνα φόρτωμα ἀπὸ τόν φροντιστὴν τοῦ πολέμου εἰς Μεσολόγγι κατὰ τὴν ἔσωθεν διαταγήν, τόν ὅποιον θέλετε τόν μεταχειρισθῆ ὅταν ἀκολουθήσει καμμία ἐπιδρομὴ τοῦ ἐχθροῦ, ἐκστρατεῖαν ὁμοῦς καμμίαν δέν ἔχετε νά κάμψῃτε ἕως ἡ Σεβαστικῆ Διοικήσεως νά διορίσῃ μέ ποῖον τρόπον καί εἰς ποῖον μέρος νά γενῆ ἡ ἐκστρατεία καί τότε ἀκολουθῆτε καί ἡ γενικιότης σᾶς κατὰ τὰς διαταγὰς τῆς.

Ἀπὸ τοῦ Γενικοῦ Διευθυντοῦ ἐνεργούσα ἐπιτροπῆ Γ. Πράξης, Τάσεως Κ. Μαγγίνης, 1. Μάγερ

Τῆ 3 Νοεμβρίου 1824 Ἀνατολ. κό

Πρὸς τόν Γενικόν Διευθυντήν τῆς Δυτικῆς Χέρου Ἑλλάδος. Ἐκλαμπρότατε,

Χθὲς μέ τιμωρισμόν μου εἶδον τὴν ἀπάντησιν τῆς προχθεσινῆς μου ἀναφορᾶς πρὸς τὴν ἐκλαμπρότητα τῆς παρὰ τῆς ἐνεργούσης ἀπ' αὐτῆς ἐπιτροπῆς ὑπ' ἀριθμ.

Ἐπιτροπῆς ἀπεκρίσεως.

Διά δὲ τὸ ἐκεῖ εὐρηκόμενον στρατόπεδον αἱ φημίλιες ὅπου στεροῦνται διόλου τὸν ἐπιρροῦσαν ἄρτον, μέ ποῖον τρόπον ἄλλον νά ἐξοικονομηθῶσιν ἂν ἡ τοπικὴ Διοίκησης δέν τούς προμηθεύσῃ εἶναι ἄπορον, μήτε ἡμπορεῖ ποτε νά μή διαλυθῆ ἕνας στρατός, χωρὶς νά ἔχει ζωοτροφίας καί τὰ ἀναγκαῖα πολεμικοῦ, τό μόνον ὅπου ἡμπορεῖ νά διατηρηθῇ τὴν ὑπαρξίν αὐτοῦ τοῦ στρατοπέδου εἶναι τοῦ νά τοῦ δοθῆ μέρος χρημάτων, ὅστε νά ἐξοικονομηθῶσιν τὴν καταλείγουσαν ἀνάγκων των. Βέβαιος εἰς τὴ καλὴν ἔκδοσιν τῆς ταπεινῆς μου δικαίας παρακλήσεως ἀναμένω ἐνυπομῶνως ἕως αὐριον τὰς διαταγὰς τῆς.

Καί μέ ὑποσημειούμενος μέ τό προσήκον σέβας τῆς Σης ἐκλαμπρότητος τῆς ὀμπειθέτατος Γενικός Ἐπίτροπος τοῦ ἐλευθέρου μέρους Ραδοβυζίου

Ἀναγνώστης Λαδδαριάς

Τῆ 5 Νοεμβρίου 1824

Ἀνατολικόν.

Ἐνα χρόνον ὑστερα ἀπὸ τὴς ἐκκλήσεως τοῦ Ἀναγ. Λαδδαριά, ὁ Μαυροκορδάτος ἐνθυμῆται τὴς καταστροφῆς πού ἔκαμον οἱ φίλοι του στό Ραδοβύζι καί στέλλει τό κάτωθι ἐγγράφο. Ἀλλά τότε εἶχε ἤδη ἀρχίσει ἡ πολιτορρομία τοῦ Μεσολογγίου καί ἡ Φρουρὰ τῆς εἶχε κατὰ ἀπόλυτον προτεραιότητα ἀνάγκην πάσης φύσεως ἐνισχύσεων. Ἐπὶ πλέον τόσον ὁ Λαδδαριάς ὅσον καί Κωνσ. Οἰκονόμου εὐρίσκοντο μαζί μέ τὴν Φρουρὰν τοῦ Μεσολογγίου. Ἔστω καί ἀργά ὁ Μαυροκορδάτος ἐνεθυμῆθη τό Ραδοβύζι ἀφοῦ πρὶν ἕναν χρόνον μέ τούς Στρατηγούς του, τό κατέστρεψε.

Περίοδος Γ'.

Ἀριθμ. 15233

Πρὸς τὴν Προσωρινὴν Διεύθυνσιν τὰ τῆς Δυτικῆς Ἑλλάδος Ἐπιτροπῆ.

Ἡ πρὸς τοὺς πάσχοντας καί ὑπὲρ τῆς πατρίδος προφανῶς δυστυχίσαντας ἀδελφούς συνδρομῆ καί βοηθῆσαι ἔχει μόνον δικαίον ἀλλὰ καί χρέος ἀπαρτητοῦ ἐπειδὴ δὲ οἱ κάτοικοι τοῦ Ραδοβυζίου ἔχει μόνον ἐξημῶθησαν μεγάλης καταλιπόντες καί τὴν πατρίδα των καί τὰ ὑπάρχοντα των εἰς τὴν διακρίσιν τῶν ἐχθρῶν ἀλλ' ἀγωνίζονται καί ὑπὲρ πατρίδος ὑπὸ τὴν ὄδηγιαν τοῦ Κωνσταντῆ Κώστα Οἰκονόμου, πολλοὶ δὲ ἐξ αὐτῶν πολεμοῦντες εἰς ὑπεράσπισιν τοῦ Μεσολογγίου ἐφρονεῦθησαν καί ἀφῆσαν τὰς φημίλιας των εἰς ἄρτον ἐνδεῖαν διατάσσεται ἡ ἐπιτροπῆ νά λάβῃ τὴν ἀνήκουστον πρόνοιαν ὑπὲρ αὐτῶν καί νά τούς περιθάψῃ κατὰ τό ἐκχωροῦν προμηθεύσῃ τὴν ἀναγκαιαν τροφήν εἰς τὰς ὀρφανὰς φημίλιας των ὑπὲρ πατρίδος ἀποθανόντων ὥστε νά ἐνθουσιάζονται καί πρὸς τὴν πατρίδα καί πρὸς τὴν Διοίκησην.

Ναῦπλιον τῆ 4 Δεκεμβρίου 1825

Ὁ Πρόεδρος τοῦ Ἐκτελεστικοῦ Ἀλ. Μαυροκορδάτος